

Новий Кардинал УГКЦ

Після молитви «Ангел Господній» у неділю, 6 жовтня 2024 р., Папа Франциск оголосив, що 8 грудня проведе консисторію з нагоди введення в сан нових кардиналів. У переліку є також **Преосвящений Владика Микола Бичок**, релігійний діяч, єпарх Мельбурнський УГКЦ (Австралія).

В історії Української Греко-Католицької Церкви було 5 єпископів, які були проголошені кардиналами: Митрополит Михайло Левицький (1774–1858), Митрополит Сильвестр Сембратович (1836–1898), Патріярх Йосиф Сліпий (1892–1984), (Закінчення на 15 сторінці)

У номері читайте:

- В Україні нігде нема безпечної території — розмова з Юстином Бойком, єромонахом-студитом, доктором богослов'я та патристичних наук (Львів)
- Про початок літургійного року
- Презентація книжки Блаженнішого Святослава „Україні стоїть! Україна бореться! Україна молиться!”
- «Герої не вмирають»
- «Спільнота потребує нашого громадянського заангажування» — празник Покрови в Іданську
- Мандрівний філософ Григорій Сковорода
- Із єпархіяльних подій
- Буквар (азбука) Івана Федорова — 1574
- Упокоївся в Бозі Владика Василь Медвіт

Неділя про милосердя

Беручи участь у Божественній Літургії сміливо просимо Бога про милосердя, безліч разів кличучи «Господи, помилуй!», бо як милосердного об'являє нам Його сама Літургія. В молитві першого антифону священник звертається до Того, чия «милість безмірна і любов до людей невимовна» і просить: «вчини з нами і тими, що моляться з нами, багаті милості Твої і щедроти Твої». А коли замість першого антифону співаємо перший псалом зображальний, стих із 102

псалма сповіщає: «Щедрий і милостивий Господь, довготерпеливий і многомилостивий».

Читання з двадцятої Неділі по Зісланні Святого Духа об'єднує тему милосердя. Апостол Павло пише, що Бог вибрав його до особливої місії «від утроби матері», «покликав своєю благодаттю» і «зволив об'явити» Сина свого. Це об'явлення мало особливу форму, сталося, як дослівно пише Павло, «в мені». Як пояснює відомий (Закінчення на 2 сторінці)

Собор Святого Архистратига Михаїла й інших безплотних сил

Свято святого архистратига Михаїла переносить нас думкою у далеке минуле, до початків створення Богом невидимого світу. Серед всіх живих створінь Господь Бог найперше створив ангелів, чистих духів, яким дарував світлий розум і вільну волю, щоб вони його прославляли і йому служили.

Все, що Небесний Отець створив, вчинив з любові, а його любов не знає насилля, примусу над своїми створіннями. Ця вільна любов спричинила випробування вірності ангелів Богові — своєму Творцеві. Тоді між ангелами виникла боротьба. Частина ангелів під проводом Люцифера збунтувалася проти

Бога і не хотіли більше йому служити. Решта ангелів під проводом архангела Михаїла стали по стороні Бога і окрилені закликком „хто як Бог”, вступили в боротьбу зі злими ангелами і їх перемогли, як пише про це апостол Іван в книзі Одкровення: „І настала війна на небі: Михаїл і ангели його воювали проти дракона, і дракон воював та й ангели його, та не перемогли, ані місця не знайшлося їхнього більше на небі. І повержено дракона великого, змія стародавнього, (Продовження на 2 сторінці)

Неділя про милосердя

(Закінчення з 1 сторінки)

біблеїст Альберт Вануа, це не семітизм, не треба віддавати цього сформульованя словами «через мене», бо йдеться про «особисту, інтимну благодать, яка уможлиблює місію скеровану до інших людей». Мета цього внутрішнього осяяння — «щоб я проповідував його між поганями». Вірніший був би переклад «щоб я благовістував його», бо в грецькому тексті йдеться про евангелізацію, проповідь доброї новини.

Бог, який об'явився «в» Павлі, був Богом милосердним, який простив йому те, що він «несамовито гонив Божу Церкву та руйнував її». Майже всі апостоли також відчували силу Божого милосердя після втечі з-під хреста,

а деякі навіть відречення свого наставника перед слідчими. Можемо сказати, що нам пощастило мати Верховних Апостолів, які впали на дно, бо Євангеліє, що його нам передали разом з іншими учнями, є джерелом надії для таких як вони грішників.

Читання апостола про Євангеліє знаходить підтвердження в події воскресіння юнака з Наїн. Ісус «зглянувся» над вдовою, яка втратила єдиного сина. Дієслово, яким віддано реакцію Ісуса походить від іменника, котрий описував внутрішні «шляхетні» органи людини: серце, легеня, печінку. В грецькій мові було це найсильніше слово на окреслення співчуття для другої людини. В Новому Завіті так віддається

почуття батька до блудного сина і милосердного самарянина до побитого мандрівника. Всі інші застосування відносяться до Ісуса, який турбується про народ, що був як вівці без пастиря (Мт 9, 36), дбає про голодних (Мт 14, 14) і ціляє біснуватого епілептика (Мр 9, 22). Остаточо джерелом цього дієслова є слова, які стосуються материнського лона, його ніжної реакції на плід, що має в собі. Чи може бути краща новина від тієї, що Бог, «пречистий, нескверний, безначальний, невидимий, неосяжний, недослідимий, незлобивий», який «єдиний має безсмертя і живе в світлі неприступним» (Чин Святої П'ятдесятниці, перша коліноприклонна молитва) материнським порухом любові реагує на людське горе і кривду?

о. Богдан Панчак

Собор Святого Архистратига Михаїла й інших безплотних сил

(Закінчення з 1 сторінки)

званого дияволом і сатаною, що зводить вселенну, — повержено на землю, і ангели його з ним повержені. І я почув голос могутній, що говорив на небі: „Нині настало спасіння і сила і царство Бога нашого, і влада Христа його, бо повержено обвинувача братів наших, який обмовляв їх перед Богом нашим день і ніч” (Од. 12, 7-10).

Роздуми над історією сьогоднішнього свята затримують нашу увагу на словах архангела Михаїла — „хто як Бог”, з якими він вступив у боротьбу проти злих ангелів. Ці слова залишаються актуальними для християн і сьогодні. Вони можуть бути екзаменом живучості нашої віри в Бога і повинні бути духовним девізом, гаслом духовного життя кожного християнина.

Слова „хто як Бог” пригадують нам три речі:

— духовне життя християнина часто наповнене випробуваннями, це постійна боротьба добра і зла, як сказав Христос: „Від часів Йоана Хрестителя і понині Царство Небесне здобувається силою; і ті, що вживають силу, силоміць беруть його” (Мт. 11, 12). Тут не йдеться про силу фізичну, а силу нашого духа: міцну віру і повне довір'я Божому провидінню, ревність і вірність Божій науці, які можуть надійно запровадити нас до Бога.

Як святих ангелів, так і нашу віру Господь іноді піддає випробуванню, щоб ми самі пересвідчилися, чи моя віра в Бога завжди жива, в чому вона проявляється: чи я справді вірую в одного і триособового Бога і всю надію покладаю на Нього, стараюся бути вірним йому у всьому і до кінця. А може скоріше вірую у земні речі і сили природи. Хто чи що насправді є моїм Богом, джерелом щастя? В якого Бога я вірую, і на якого Бога покладаю свою надію? — А як є в нашому житті? Як часто християни готові повірити швидше у різні людські слова, бо хтось щось там сказав чи бачив, у всякі сни, знаки і сили природи, талісмани, підкови щастя, пусті відра, бояться вітання через поріг, чорних котів, вірують у різні земні речі, а словам правди і життя живого Бога, нашого Небесного Отця, ми не хочемо вірити. А заповідь Господня звучить виразно: „Я — Господь, Бог твій, що вивів тебе з єгипетського краю з дому неволі. Хай не буде тобі інших богів передо Мною. Не роби собі різьби і всякої подобі з того, що на небі вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею. Не вклоняйся їм і не служи їм, бо Я Господь, Бог твій, Бог заздрисний, що карає за провину батьків на синах, на третіх і на четвертих поколіннях тих, хто ненавидить Мене, і що чинить милість тисячам поколінь тих, хто любить Мене, і хто держиться Моїх заповідей” (Вих. 20, 2-6). „Господа, Бога

твого, будеш боятися, йому служитимеш і його ім'ям будеш клястися” (Вих. 6, 13).

— духовна боротьба, випробування дотикають передусім питання нашої віри: в що я вірую і як я вірую — тобто якою є моя віра, з чим вона пов'язана — з особою Бога, чи якимись речами і як вона проявляється у житті, яке знаходить застосування. Або інакше кажучи, хто є моїм Богом — земні речі чи особи Отця, Сина і Святого Духа. Віра повинна провадити людину до пізнання Бога і з'єднання з Ним в душі любові і довір'я. А якість цього зв'язку впливає на рівень нашого життя, визначає міру Божого благословення для нас.

Християнське, духовне життя, це постійна боротьба, а ця боротьба, це передусім питання нашої віри — віри в одного і єдиного Бога і вірності Богові. Ісус Христос виразно навчає про це, що тільки вірний слуга отримає нагороду від Бога: „Не кожний, хто промовляє до мене: Господи, Господи! — увійде в Царство Небесне, лише той, хто чинить волю Отця мого, що на небі”. „Але хто витримає до останку, той спасеться”. „Гаразд, слуго добрий і вірний. У малому ти був вірний, поставлю тебе над великим. Увійди в радість пана твого” (Мт. 7, 21; 24, 13; 25, 21).

Багато християн вважають себе людьми віруючими, та не всі живуть з Богом щодня. Коли приходять різні випробування, чи ми зразу звертаємося по допомогу до Бога і тільки на нього покладаємо всю нашу надію. А досвід життя показує протилежне: люди спочатку йдуть до ворожки, на гадання, →

В Україні нігде нема безпечної території

— розмова з Юстином Бойком, еромонахом-студитом, доктором богослов'я та патристичних наук (Львів).

— П'ятий рік світ, Європа, а вже зокрема Україна (від 2014 р.) живуть під знаком пандемії, московитської агресії та взагалі кризисів на різних фронтах, не виключаючи політичних, економічних, моральних й етичних. Прошу розповісти, як наша УГКЦ в Україні віднаходиться у цьому неймовірно складному часі?

— Важко мені говорити про всю нашу Церкву, тому що в різних регіонах ситуація є різною. Маємо в Україні такі єпархії, які змушені практично жити в польових умовах реально від 2014 року. Найбільше постраждав

Донецький Екзархат, звідки єпископом змушений був тікати саме з Донецька у 2014 р. Проте священники ще там діяли. Сьогодні на цій території Українська Греко-Католицька Церква, а також на території окупованій від 2022 р. є офіційно забороненою, тобто там неможлива жодна діяльність, а якщо можлива, то тільки підпільна, але тут цієї теми не будемо розвивати. Друга структура, що сильно потерпіла, це є Харківський Екзархат; він особливо був знесилений вже під час війни в 2022 році. Харків, як місто, що бачимо, тримається і ми маємо відносно нього потребу гуманітарної

допомоги, потрібно нам капеланів, також потрібно всіляко підтримувати це населення, що там живе. Маємо ще такі ситуації, що мали ми парафії але люди повиїздили, немає в них практично жодного греко-католика, а церкви залишилися і треба за ними якось доглядати. Є ще Одесько-Кримський Екзархат, де Одеський, дякувати Богу, ще діє і розвивається, гірше з Кримським, що працює тільки в підпіллі. Коли мовити про Київську Єпархію, якій підпорядковуються Луцький Екзархат, Житомирщина, тоді можемо говорити про більш-менш нормальну працю, хоча як показує бомбардування Львова, в Україні нігде нема безпечної території.

Нашою місією як Львівської Архиепархії, це в першу чергу є супроводження людей, що потерпіли від воєнних дій і як і внутрішніх переселенців, що поселилися тут, в місті й приміських районах. Вони поселилися на постійно, народжуються діти, старші пішли в школу.

— Більше дітей в школах мабуть також означає більше їх на уроках катехизи, а як нам відомо, схід України, це і православні і такі, що з християнським вихованням досі не зустрічалися. Подібно також з їхніми батьками.

— На мій погляд пандемія COVID-19 набагато гірше вплинула на ситуацію з духовністю і з присутністю людей в церквах, ніж війна. Отже, війна поставила виклики між життям і смертю. У певних ситуаціях безнадії, останньою надією для людини є Господь, Церква і богослужіння, тому багато людей, також з переселенців, появилися в храмах. За роки ковіду Церква сприймалася як місце, в якому вірус ковід живе найбільше, розповсюджується й тому церков не можна відвідувати, хоча на території Львівської Архиепархії не було заборони закритвати храмів. Проте суспільна думка, розповсюджувана засобами масової інформації зробила з церков чи не основного засобу розповсюдження вірусу і те вплинуло на багато людей. Ми помічаємо таке явище, що досить багато людей, які в час ковіду перейшли на дистанційний спосіб участі в церковному житті, так і не повернулися до повноцінної участі. Появилася в ефірі багато прямих трансляцій і, видно, багатьом цього вистачає.

— Як внутрішньо переселені віднаходять себе в УГКЦ? →

Еромонах-студит Юстин Бойко і д-р Зенон Боровець.

до цілителів, екстрасенсів, читають гороскопи, одним словом вірують у різних кумирів, земних божків, котрі не вирішують вповні проблем і не приносять правдивого спокою для душі. Та коли поглиблюється і не проходить тривога їхнього серця, вони згадують про правдивого Бога, як каже народна мудрість: „Як тривога, то до Бога, по тривозі і по Бозі”. Ідучи за думкою цієї мудрості, можна сказати: в якого Бога віримо, такому Богу і служимо, а якому Богу служимо, таке наше життя і щастя.

У житті священномученика Севастіана розповідається про те, що коли один поганський начальник зруйнував ідолів, то прийшов до нього ангел у вигляді юнака і сказав: „Господь Ісус, в якого ти увірував, посилає тобі через мене здоров'я”. Він схопився і хотів кинутися до ніг ангела і поцілувати його, але той сказав: „Не намагайся торкнутися до

мене, бо святим хрещенням не омийти ще від ідолського смороду”. З цього бачимо, що святі ангели служать на порятунок найперше для хрещених людей.

Придивляючись сьогодні до прикладу святого архангела Михаїла і інших небесних сил, пам'ятаймо про Божу правду: Якою є моя віра, такою є і надія, довір'я Богу і їхні плоди: Божа опіка, допомога, благословення у житті. Тож очищаймо нашу віру в Бога з усяких людських вірувань, зміцнюймо її духом довір'я Божій мудрості, щоб зміцнювався наш дух мужності і відваги, ревності і витривалості у визнанні нашої віри в Бога, щоб ми могли з Божою допомогою легко розривати сіті диявола, як архангел Михаїл, і долати різні труднощі на дорозі до Бога, щоб Боже благословення щедро спливало на нас тут і у вічності.

о. Михайло Чижович, редemptорист

— Можемо відзначити, що їхній зв'язок з Українською Греко-Католицькою Церквою є великий, тому що наші монастирі, Карітас, будинки соціального життя — вони прийняли біженців. Наприклад унівський монастир в певен час постійно утримував більше ста людей. Коли, натомість, мовити про участь переселенців у церковному житті, це виглядає більш-менш так: коли перебували на території монастиря, тоді також брали участь у церковному житті, богослужіннях, хоча від них ніхто цього не вимагав. Тут вони пізнали Церкву з іншого боку, бо вони знали модель Церкви сформований на московський православний зразок. Тут пізнали інший образ Церкви. А коли вже вийшли з монастирських мурів і почали працювати, жити щоденним життям, можу сказати, на основі свого досвіду, що оцерковлення більше торкнулося молоді. Бачу це по шлюбах. Маємо світ, в якому розповсюджений стан, коли молоді люди просто є, живуть з собою, а ті приходять і все ж таки беруть шлюб. Багато маємо шлюбів, де одно з молодят є зі сходу України, а друге з заходу. По тому, що вони беруть шлюб, у мене вже є переконання, що ці люди вважають, що Бог і Церква для них важливі орієнтири в житті.

— Чи діти біженців беруть участь в уроках катехизи?

— Релігійне виховання має кілька етапів. Перший, це сім'я. А тут з релігійним вихованням, на превеликий жаль, трагічно, тому що багато батьків самі будучи недокатехизованими, дітей не вчать жодної релігійності, кажучи, що коли вони дозріють, самі собі визначать

релігійність. При тому, коли мовити наприклад про навчання англійської мови, чи інших предметів, вони про те дуже дбають. Післяродинне виховання, це школа і парафія. В нас сьогодні в школі йде велика боротьба за християнську етику, яка сповняє роль предмету "релігія". Це не катехизація, а релігія. І тут під впливом різних ліберальних течій, не без фінансування із Заходу, створюються навіть цілі асоціації, які блокують навчання катехизи у школах. Катехизації відбуваються при парафіях і ніхто їх не перенесе на рівень школи. Отже, тут виникли дуже потужні катехитичні школи при певних парафіях, де маємо зацікавлених парохів. Вже засновуються в нас приватні школи з повним курсом навчання і також з гарним вихованням і катехизацією протягом всіх навчальних років.

Мені здається, що час ковіду і час війни зробили одну цікаву річ. Вони витіснили з Церкви людей, які йшли на мус. Тепер приходять ті, що хочуть, ті що переконані й впевнені.

— Як сьогодні, в ці невимовно складні роки, виглядає навчання на академічному рівні?

— Богословські студії в найкращому положенні (тут розповідаю про досвід з нашої архієпархії), подібно як і в цілому світі, бо оскільки малі віра, малі кількість тих, які хочуть цю віру поглибити. Богослов'я, це не предмет, який дозволить в майбутньому дати добре матеріальне забезпечення. Переважно богослов'я є для людей, які шукають сесу і цілі в житті. Тому на богословських факультетах немає багато студентів і не втішаються вони великою

популярністю. Проте маємо заснований при Українському Католицькому Університеті катехитично-педагогічний інститут спрямований на людей, що мають вже певну освіту, виконують якийсь фах, мають професію і самі хотіли би поглибити віру, а потім поділитися тими знаннями з іншими людьми. У цьому плані відзначаємо помітний розвиток. Спостерігаємо поважне зацікавлення Святим Письмом, існує багато груп читання Святого Письма, але тут потрібно добрих провідників, бо неправильне читання Святого Письма впроваджує неправильне розуміння Бога, Церкви і релігії як такої, а тоді появляються нецікаві групи. На згаданому факультеті ми формуємо людей, які хочуть поглибити віру, до того посилаємо тут монахів, монахинь. Після закінчення інституту єпископ може надати канонічну місію на катехизацію.

— Це в ділянці духа, а як наше Церква помагає потребуючим і вигнаним у фізичному плані?

— Маємо кілька етапів, які реалізуємо. В першу чергу потрібно кудись людину поселити. Другий етап це розмова, яка має на меті допомогти біженцеві отаборитися, оскільки для багатьох це шок, бо вони втратили все. Третій етап, це допомога у підшуканні роботи, бо людина у розпачі, плачевому стані довго не може перебувати, це саме торкається дітей, їх також треба включити до нашої щоденності (школа, церква, різні заняття). Є такі люди, що довго не витримують, вони прив'язані до своїх місць і виїжджають помимо того, що там війна і падають бомби. Цікаво, що вони не сумніваються в перемозі України, тому що бачать і розуміють, що маємо війну не тільки зброї, але також ідеології, а ідеологія зла мусить впасти.

— Як українці зі сходу, що може навіть ніколи на заході не були, бачать захід України?

— Недавно був я на конференції, яку організував департамент освіти в унівському монастирі, де були зібрані всі директори шкіл Львівщини. Конференція була присвячена викликам шкільництва в час війни. Була там і освітянка відповідальна за шкільництво з Харкова. Мала підготований реферат, а потім відступила від нього і почала вільно говорити. Саме вона і зізналася, що до війни ніколи не була у Львові: «Коли почалася війна, до нас перший задзвонив керівник освіти Львівської обл. І запропонував свою допомогу. Ми до →

Монастирський комплекс монахів Студійського Уставу. Львів, вул. Винниченка 22.

Про початок літургійного року

(він не сходиться з календарним)

Наші владики разом з Верховним Архиепископом і Кардиналом Йосифом [Сліпим — ред.] у своєму пастирському посланні на закінчення Другого Ватиканського Собору 1965 року подають таке визначення літургійного року: «Літургійний рік — це літургійний порядок Вселенської чи якоїсь помісної Церкви, який складається з неділь, днів тижня, празників Господських, Богородичних, святих Божих угодників та періодів постів і заказаних часів».

Літургійний рік звемо також церковним, бо в ньому міститься **церковний** календар, який у дечому збігається, а в дечому відрізняється від світського календарного року. Церковний рік нашої Східної Церкви відрізняється тим, що не починається тоді, коли світський, тобто 1 січня. Його початком, що зветься також початком індікту, є 1 вересня. Це значить, що повний круг нашого церковно-літургійного року триває від 1 вересня до 31 серпня.

Що значить індікт?

Слово «індікт», з латинської «indictio», дослівно означає проголошення або податок. Це був едикт римських імператорів, в якому з метою збирання податків містився наказ через деякий час пров'язати оцінку земельних маєтків громадян держави. Такі едикти почали з'являтися за імператора Діоклетіяна (284–305) від 297 року по Христі, спочатку що п'ять, а відтак що п'ятнадцять літ. З часом слово «індікт» почало позначати не тільки імператорський наказ, але й період п'ятнадцятилітнього циклу і також його перший день. Спочатку індікт використовували тільки з метою збирання податків, але з часом він стає також вихідною точкою на позначення

них вислали своїх дітей, а потім я сама приїхала. Таким чином я пізнала Львів і Львівщину, мені тут люди помогли. Це мені поширило горизонти».

Вона ще була здивована, що освітня діяльність відбувається на території монастиря в присутності і Патріярха, і владик, і священників, і монахів. Цього на Харківщині не вдасться зреалізувати, тому що московський патріярхат зіпсував образ Церкви. Це державна структура росії, яка працює на ідеологію. Там їм від віри далеко.

різних дат із громадського життя. Цей фінансовий рік не збігався з астрономічним, який від реформи Юлія Цезаря в 46 році до Христа починався 1 січня. Першим днем індікту було 23 вересня, бо це була дата уродин імператора Августа, а за імператора Костянтина Великого (306–337) — 1 вересня.

Початок індікту — Новий церковний рік
Отці Першого Вселенського Собору в Нікеї у 325 році прийняли дату 1 вересня за початок Нового церковного року. Це залишилося у Східній Церкві аж до сьогодні. Латинська Церква починає літургійний рік першою неділею адвенту, тобто різдвяного посту.

Індікт, про який йшла мова, — бо були ще й інші індікти, називають візантійським, константинопольським, або також Костянтиновим. Він діяв у всьому римському імперстві, за винятком Єгипту. Імператор Юстиніан I (527–565) зобов'язав датувати усі легальні документи відповідно до індікту. Римська Церква за Папи Пелагія II (579–590) прийняла індікт для датування документів і щойно в 1097 р. його скасувала.

Початок індікту — церковне свято

Коли 1 вересня стало одночасно початком церковного року або, як сказано в церковному календарі, початком «нового літа», то воно стало і церковним святом, тобто днем, що має окрему богослужбу. Наша Церква в цей день згадує подію з життя Ісуса Христа, коли Він прийшов до божниці в Назареті і прочитав слова пророка Ісаї: «Господній Дух на мені, бо він мене помазав... оповістити рік Господній сприятливий» (Лк. 4, 18–19). Немає точних свідчень, коли початок індікту став церковним

Для мене особисто, це непередбачений вплив війни, тобто спонукання людей, які би ніколи не виїхали зі своєї землі, поїхати на захід і побачити, що тут є такі самі українці. Війна ще віддалила цей московський ідеологічний негатив, яким користувалася їхня пропаганда, що Україна поділена на схід і захід. Про це сьогодні навіть не говориться.

— **Дуже дякую за присвячений час і розмову.**

розмовляв: Богдан Тхір («Благовіст»)

святом, але воно вже існувало у VIII сторіччі.

Характер і зміст літургійного року

Літургійний рік складено так, що центральне місце в ньому посідає наш Божественний Спаситель в оточенні ангелів і всіх святих. У документі Другого Ватиканського Собору — Конституції про Святу Літургію — читаємо: «Свята Мати Церква вважає, що завданням її є в означені дні протягом року відсвятковувати святим способом спасенне діло божественного Обручника. Щотижня, у день, що його назвала неділею, вона згадує Господнє Воскресення, яке також раз у році звеличує найбільшими вчистостями Пасхи, разом із Його святими стражданнями. А ціле Христове таїнство вона розгортає протягом річного круга: від Воплочення і Різдва, аж до Вознесення, до дня П'ятдесятниці та й до очікування блаженної надії й Господнього пришествя» (§ 102).

Пречиста Діва Марія, яка в справі відкуплення посідає перше місце після Христа, стоїть найближче до Христа і в літургійному році. Про це свідчать різні Богородичні празники. У Конституції про Святу Літургію сказано: «У святкуванні цього річного круга Христових таїнств свята Церква з особливою любов'ю шанує Преблагословенну Богородицю Марію, яка нерозривним зв'язком поєднується зі спасенним ділом свого Сина. У ній Церква оглядає та прославляє найбільш знаменитий оwoч Відкуплення і, немов у найчистішому образі, з радістю оглядає те, чим і вся вона прагне й надіється бути» (§ 103).

(Закінчення на 15 сторінці)

Презентація книжки Блаженнішого Святослава „Україні стоїть! Україна бореться! Україна молиться!”

У четвер 12 вересня 2024 р. в приміщеннях Конференції Єпископату Польщі в столиці Польщі відбулася презентація книжки Блаженнішого святослава „Україні стоїть! Україна бореться! Україна молиться!”. Переклад цієї книжки на польську мову отримав титул: «Послання миру» („Oświadzenia pokoju”). Організатором заходу було Католицьке Інформаційне Агентство (КАІ).

Причиною до дискусії про книжку було питання: «Який шлях до миру в Україні?». У дискусії взяли участь Патріарх Святослав Шевчук, Глава УГКЦ, Примає Польщі Войцех Поляк та проф. Павло Коваль, уповноважений від польського уряду з питань відбудови України, а також два редактори КАІ: п. Марцін Пшецішевський та п. Христоп Томасік.

Зустріч розпочалася пісню-гимном «Боже великий і єдиний, Україну храни», яку виконав українською мовою хор греко-католицької парафії св. Йосафата з Любліна. Вступ до книги «Послання миру», виданої польською мовою у видавництві „Gaudium” був написаний Вселенським Єкуменічним Патріархом Варфоломієм I та Примаєм Польщі архієпископом Войцехом Поляком. Президент КАІ Марцін Пшецішевський, який вів зустріч, відзначив, що «Послання миру» є унікальною книгою, цінним джерелом щоденних нотаток першого року війни, викликаного агресією росії на Україну. Це історичний документ надзвичайної ваги та великої духовної глибини, який є катехизою архієпископа, пастиря Церкви, катехизою воєнних часів, — сказав він. «Це також послання Євангелія в переживанні страждань, і водночас постійне послання надії в цей важкий час».

Послання миру є також «великим закликом про допомогу Україні та про солідарність з Україною у важкий

«Послання миру» Блаженнішого Святослава.

час війни. Із щоденних послань Архієпископа можна прочитати надзвичайну мужність і підбадьорення для мужності українського народу, який бореться не лише за незалежність України, але й за захист Польщі, Європи та

проти Бога і людини, яким є війна, видання є одним із найважливіших документів, пам'яток війни та релігійно-філософської думки. Продовжуючи, за словами Блаженнішого Святослава, війна в Україні — це випробування нашої людяності, але також розмова священника з Богом для свого народу та про свій народ. Як зауважив редактор — книга також є історичною хронікою повсякденного життя України під час війни, коли щодня українська земля тремтить і палає вогнем від різних видів російської зброї. Хроніка з сухими і водночас трагічними цифрами, про кількість бомбардувань ракетними комплексами, авіаційних атак на міста і села України, кількість загиблих, поранених, зруйнованих населених пунктів і будівель, шкіл, лікарень, магазинів і критичної інфраструктури. Редактор презентуючи книжку підкреслив, що «Послання миру» є також палким закликом не забувати у своїх молитвах і діях про близьку перемогу України над росією. — Ми пам'ятаємо, що вся допомога нашим українським сестрам і братам — це те, що нас об'єднує, об'єднує, а не роз'єднує! — Пам'ятаймо, що

захист України — це захист нашої цивілізації та майбутнього перед загрозою глобального конфлікту. Пам'ятаймо, що Україна бореться не тільки за своє незалежне існування, але бореться за нас, за вільний і демократичний світ. Наш єдиний світ, наголосив редактор Томасік.

Презентація книжки Блаженнішого Святослава в приміщеннях Конференції Єпископату Польщі (Варшава).

всього демократичного світу — наголосив редактор КАІ. Далі ред. Кшиштоф Томасік, презентуючи книгу «Послання миру» Верховного Архієпископа Києво-Галицького, наголосив, що «Це велике свідчення боротьби багатомільйонного українського народу проти зла, велике свідчення духовності християнського народу України, його переживання трагедії найбільшого злочину

Пленарна зала Конференції Єпископату Польщі була заповнена українцями на чолі з Тимчасово повіреним у справах України в Республіці Польща Романом Шепеляком та греко-католицькими священниками, серед яких були: о Стефан Батрух з Любліна та Владика Ольштинсько-Гданський єпископ Аркадій Трохановський та журналісти.

зібрав: Владика Аркадій Трохановський

«Спільнота потребує нашого громадянського заангажування» – празник Покрови в Гданську

В цей день, 1 жовтня, ми святкуємо Празник Покрови Пресвятої Богородиці. Свято нагадує кожному з вірян про молитовне заступництво Божої Матері за своїх людей. Цього дня також багато наших парафій відзначають свої храмові празники. В Україні перший день жовтня, це свято Заснування Української Повстанської Армії й День українського козацтва та День захисника України.

«І нині Благодатна вислуховує молитви всіх тих, що прибігають під Її всесильний покров; численні чуда через заступництво небесної Цариці звершувалися і звершуються майже кожного дня, особливо перед Її чудотворними іконами (у нас, наприклад, в Гошові, Зарваниці та інших відпустових місцях). Тисячі і тисячі земних подорожніх, пригнічені долею життя, спішають до цієї єдиної Матері милосердя, перед Нею в бідах проливають сльози і знаходять тепле материнське серце, яке вміє втішити, допомогти і порадити у всьому, що гнітить і тривожить бідне людське серце в цій долині плачу...» (о. Діонісій Дорожинський).

Привітання Владика Аркадія в порогах гданського храму.

Празник Покрови Пресвятої Богородиці відзначаємо 1 жовтня (раніше ми святкували його 14 жовтня, але 2024 року, вже за новим, новоюліанським календарем, ця важлива дата випала на 1 жовтня). У більшості наших храмів, чи то в материку, чи діаспорі, оскільки день 1 жовтня припадає у вівторок, торжественні, празничні Божественні Літургії служилися в неділю 29 вересня.

Конкатедральний храм св. Варфоломея і Покрови Пресвятої Богородиці у Гданську відзначаючи також свій храмовий празник, у святкову неділю вцент заповнився парафіянами та гістьми парафії, щоби спільно помолитися й занести прохання до Препоблагословенної в наміреннях родин, спільноти, а передусім припинення агресії жорстокого ворога зі сходу. Саме, серед молільників у храмі, силою воєнних умов в батьківщині, найбільше знайшлося біженців та тих, хто раніше виїхав з неї в пошуках кращої долі (часто зі щирими думками про повернення).

Пишучи про покров Пресвятої Богородиці о. Діонісій Дорожинський

(священник УГКЦ, богослов, професор) у книзі «Празники церковного року» (Львів, 1908) мовив про Матір, яка «вислуховує молитви всіх тих, що прибігають під Її всесильний покров». Як перед віками молилися наші предки, так і ми молимося, бо цієї опіки потребуємо. Особливо в дні, які тепер всі переживаємо.

Владика Аркадій Трохановський у проповіді в гданській конкатедрі,

Наймолодші парафіяни під опікою Сестер Службениць.

наголошуючи на потребі постійної молитви до Пресвятої Богородиці, відзначив: «Український народ приходить до Богородиці з надією, особливо у часі війни... Сьогодні згадаймо нашу традицію, властиве нам київське благочестя і дякуймо нашій Небесній Покровительці за те, що вона турбується про нас. Просімо Її, щоб ми завжди до Неї горнулися, розуміючи, що Вона є нашою доброю Матір'ю, яка нас підтримує. Через Її молитву ми набираємося нової сили жити, розв'язувати складні проблеми нашого людського життя».

Проте, як народ з записаною давньою історією, один з сучасних народів світу ми повинні, зумовлені невинними жертвами минулого, віддано дбати про свою національну й релігійну цілісність: «Спільнота потребує також і нашого громадянського заангажування. Якщо не вчимо дітей змалку бути в українській →

громаді, тоді з плином років це буде при-
ходити набагато важче. Дітей треба
навчати різних постав, але не можна
забувати про своє. Не можна байдуж-
е підходити до української мови, до
катехизи, до культурної активності.
Кожна нація відрізняється від другої
тим, що говорить своєю мовою. Наша
Церква має також натуральне право
навчати своїх дітей катехизму згідно
з нашою церковною традицією та згід-
но з нашою катехитичною програмою.
Дійсно, наших дітей та молоді у Польщі
є значно менше, аніж дітей і молоді ла-
тинського обряду. Вміймо отже відпо-
відально ставитися до християнського
виховання та уроків релігії у школах. Не
випикуймо дітей з уроків катехизи та
української мови. Навпаки, задбаймо,
щоб діти були на них присутні.

Даруймо нашим дітям та молоді
всю благодать, щоби вони розвивали
свої культурні здібності. Із захоплен-
ням дивимось в довкілля але також
вміймо захоплюватися своїми. Вміймо
скласти до цього умови. Будуймо солі-
дарність між нами. Все те, що є добром
і є вартістю для батьків, має також
бути чимось дуже важливим для дітей.
Найкращим завжди є особистий при-
клад. Святий апостол Павло говорить:
«Чувайте, стійте у вірі, будьте мужні,
кріпіться, нехай усе у Вас діється в лю-
бові». Бог хоче, щоб ми приносили добрі
наслідки нашої праці, нашого христия-
нського покликання. Це наша взаємна
відповідальність за себе, за наші по-
дружжя, родини, парафію та Церкву, але
й покров за всіх нас. Віра без діл мертва!
— належить ще раз пригадати. Бог про
нікого не забуває і дає нам Богородицю,
щоб ми Її наслідували, виявляли мате-
ринську турботу, за нас, за спільноту.

Чин освячення води.

Коли ми приходимо до церкви, тут
уповаємо на Господа Бога, стаємо пе-
ред Богородицею та віримо в Її покров.
Просимо Марію, щоб вона заступал-
ася за нами перед обличчям нашого
створителя.

Через Її молитву ми набираємося
нової сили жити, розв'язувати складні
проблеми нашого християнського жит-
тя. І це має нам приносити духовну
радість...».

Празник Покрови Пресвятої Бого-
родиці в Гданську, місті свободи й со-
лідарності, в греко-католицькій парафії
св. Варфоломея і Покрови Пресвятої
Богородиці завершився перед храмом
на сквері Хрещення Русі-України, перед
пам'ятником св. Володимиру Великому
освяченням води й окропленням нею
всіх присутніх.

Була ще спільна світлина (стало до
неї більше ста вірян гданської парафії)
з Преосвященним Владикою Аркадієм
Трохановським на широко відомому
вже в нашій спільноті сквері Хрещення

Русі-України, що від 2015 року є під за-
ступництвом її хрестителя, св. Володи-
мира Великого.

Варто відзначити, що Гданськ, столи-
ця Поморського Воевідства, потужний
культурний, науковий та економічний
центр, а також важливий транспортний
вузол Північної Польщі, це місто в яко-
му радо оселяються молоді люди, пов'я-
зуючи з ним своє майбутнє. Тут також
мешкає й працює численна українська
діаспора, членами якої стали місцеві
(тобто ті, що ще до війни й після неї
тут народилися, між іншими й жертви
депортаційної акції «Вісла»), українці,
які виїхали з материка в пошуках кра-
щої долі для себе й сімей та біженці, що
внаслідок московитського вторгнення
в Україну, тут знайшли місце для життя
— свого й своїх дітей. Також не можна
тут забувати й про вірян — римо-като-
ликів, що вибрали для себе греко-като-
лицьку спільноту і такий же храм.

ред. Б. Тхір,
світлини: бт

Спільна світлина учасників празника Покрови в Гданську перед пам'ятником св. Володимиру Великому.

«Герої не вмирають»

929 днів тому почалася московитська терористська агресія в Україну. В день написання даної статті [10 жовтня 2024 р.] українці, ЗСУ, відмінували 665 270 особового складу сил ворога, 368 літаків, 328 гелікоптерів, 8944 танки, 17 751 броньованих боєвих машин, 19 222 артилерійські системи (дані: газета «Українська Правда»).

На війні гине не тільки ворог. Дорогою з кордону (пункт пропуску «Смільниця-Кросецько») до Львова, куди після п'ятилітньої перерви туди їду, на кожному цвинтарі в селах і містечках на свіжих могилах вітер колише блакитно-жовтими і червоно-чорними прапорами. Вони нагадують про щойно полеглих оборонців батьківщини. Молодих людей, чоловіків і жінок, хлопців і дівчат. Перед пам'ятником Т. Шевченку в Хирові, у двох рядах встановлені щити з фотографіями загиблих. Дехто у військовій парадній формі, дехто в польовому мундирі, хтось — в костюмі.

на якому відбувалися військові вправи. У Львові місце з такою ж назвою доцільніше можна би назвати «океаном прапорів». Вони майоріють на кожній могилі — національні, боєві, окремих регіментів, підписані боєвими й літературними гаслами. Могили сотки, а може й добиває до тисячі, бо немає майже дня, щоби не появлялася тут похоронна процесія. Спочивають поруч себе професійні військові, прості громадяни, вчені, літератори, музиканти, медики, священники, студенти, робітники, вчителі, працівники бюджетної сфери, всі разом. З'єднали їх могили. Відвідують

України. Згадуючи історію України і дивлячися на ці могили, вириває враження, що вже перетворюємося на величезне кладовище століттями полеглих за волю. Зокрема ця сучасна трагедія мусять нам донести і закріпити в пам'яті цю основну істину — за незалежність і свободу треба платити кров'ю. Так ді-

Найбільше поховань в одному місці — у Львові на «Марсовому Полі». Цей військовий цвинтар «за радянщини» в основному був закладений для жовнірів червоної армії. Сьогодні їх вже тут нема. Перепохоронені. Це личаківське кладовище в наші дні стало місцем поховань військових львів'ян (але не тільки), що віддали своє життя за Україну.

«Марсове Поле», це звичаєва назва, вона історично відноситься до антично, великого римського майдану,

їх родичі, приходять боєві товариші, шкільна молодь зі своїми вчителями, співгромадяни, журналісти. Кладуть квіти, моляться, згадують своїх дітей, знайомих, приятелів, з якими тільки тут можуть зустрінутися.

Зенон Боровець, науковий працівник Львівської Політехніки, член львівського християнського товариства «Святий Юр» мовить: «Ось личаківський цвинтар і така велетенська алея полеглих сучасного покоління борців за волю

ється, а світ немов дивиться, бачить і кволо реагує».

На розгойдуваних вітром прапорах читаємо слова: «Ніколи не пробачимо ворогу!», «Вони живуть в кожному», «Добра, світла пам'ять про Тебе, вдячність за подвиг», «Навіки в серцях».

[Від початку повномасштабної війни, внаслідок вторгнення московитських військ на територію України загарбниками зруйновані понад 500 храмів — таку інформацію 10 жовтня 2024 р. подало «Укрінформ», Українське Національне Інформаційне Агентство].

ред. Богдан Тхір
(текст і світлини)

Мандрівний філософ Григорій Сковорода

(*22 листопада 1722 — †29 жовтня 1794)

«Мандрівна академія», «людина-університет» своєї епохи), це про Григорія Сковороду. За життя він не видав жодної книги. Натомість читачі його шукали самі, масово читали та цитували, переписували рукописи та пропагували їх. Про нього у творах згадував сам Тарас Шевченко: «Кругом листочки обведу та й списую Сковороду».

Видатний український філософ-містик, богослов, поет та педагог був чи не найцікавішою постаттю історії українського духу. Офіційних даних щодо цієї постаті, яка стала мегапопулярною вже за життя, збереглося небагато. Натомість є чимало легенд.

Одна з найвідоміших легенд про Сковороду полягає у тому, що Григорій Савич умів передбачати долю. Доводять це двома історіями. Перша розповідає про його гостини у Києві. Мовляв, одного разу він приїздив у гості до друга Лустина.

Пішов прогулятися Подолом – аж раптом відчув трупний запах. Сковорода зібрав речі і поїхав геть з міста, а за кілька тижнів у Києві розпочалася епідемія чуми, а місто закрили.

За іншою легендою, Григорій точно знав дату своєї смерті. За переказами, 9 листопада 1794 року після обіду поет узяв лопату, викопав собі могилу, потім пішов у кімнату, надів чисту білизну, підклав під голову сумку з власними пожитками і ліг спати, ніколи більше не прокинувшись.

Цікаві факти із життя відомого українського філософа

Народився Григорій Сковорода на Полтавщині у родині спадкових козаків. Про точну дату народження світ дізнався лише через 200 років після народження філософа. Саме тоді дослідники віднайшли в одному із листів Сковороди згадку про святкування власного дня народження.

Григорій Сковорода мав виняткові здібності до навчання. Уже у 16 років вступив до Києво-Могилянської

академії – першого вищого навчального закладу в Україні. Вивчав латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку та інші мови. Грав на сопілці, флейті, скрипці, гусях, лірі, бандурі. Проте вищої освіти так і не отримав.

Працюючи педагогом у Харківському колеґіумі, мав власну систему оцінювання. Замість балів він писав справжні вирокі: «вельми туп», «справжнє безглуздя», «досить гострий», «зверок вострое» тощо.

Григорія Савича називають зачинателем жанру байки. Він писав твори переважно староукраїнською та латинською.

Надавав перевагу особистій духовній свободі. Філософські трактати присвячував переважно етиці. А головним сенсом людського існування вважав самопізнання.

Відстоював права людської особистості в кожній людині, що на ті часи означало сильну демократичну тенденцію. Відкрито засуджував московських гнобителів.

Якось Катерина II забажала побачити вже за життя відомого українського філософа особисто. Він прибув на її запрошення до палацу. Коли зайшла цариця до приймальної зали, всі присутні вклонилися, крім Сковороди. На питання Катерини, чому він не кланяється, відповів: «Не я бажав тебе бачити, а ти сама захотіла на мене подивитися. А як же ти мене роздивишся, коли я перед тобою удвоє зігнуся».

Слава про таку надзвичайну людину швидко розлетілася, тож мислителю були скрізь раді, його чекали. Оскільки він мав знайомих в усіх куточках країни, вважається, що завдяки його впливові відбулося відкриття Харківського університету. Ідею про навчальний заклад вирішив втілити у життя Василь Каразін — тридцятирічний дворянин. Для того, аби заклад був створений і запрацював, потрібні були неабиякі кошти, які молодий чоловік збирав з дворянства. Це були добровільні внески, тож дива могло й не статися. Та величезна на той період сума в шістьсот

вісімнадцять тисяч карбованців була отримана. Подейкують, що ті, хто вніс свою частку до цієї великої справи були заздалегідь підготовлені Г. Сковородою.

Афоризми від Сковороди

- Бери вершину і матимеш середину.
- З усіх утрат втрата часу найтяжча.
- Коли не можу нічим любій Вітчизні прислужитися, в кожному разі з усієї сили намагатимуся нікому ні в чому не шкодити.
- Більше думай і тоді вирішуй.
- З видимого пізнавай невидиме.
- Не той дурний, хто не знає... але той, хто знати не хоче.
- Хто соромиться визнати недоліки свої, той з часом безсоромно виправдовуватиме своє невігластво, яке є найбільшою вадою.
- Хто швидко приліплюється до нової думки, той швидко від неї і відпадає.
- Життя наше – це подорож, а дружба бесіда – це візок, що полегшує мандрівникові дорогу.

(Закінчення на 14 сторінці)

Пам'ятник Григорію Сковороді
напроти будівлі Києво-Могилянської
академії в Києві. Автор монументу
скульптор І. Кавалерідзе.

День мігранта і біженця

29 вересня 2024 р. Вже втретє в греко-католицькій парафії у Білостоці ми відзначали Всесвітній День Мігранта і Біженця [Католицька Церква нагадує про тяжке становище мільйонів людей у неділю 29 вересня 2024 року. Відзначає Всесвітній День Мігранта та Біженця. «Бог іде разом зі своїм народом», — таким є гасло

солідарності, надії та спільноти, що ідеально передавало дух сьогодення. Був час і для спільних розмов, насичених емоціями та обміну досвідом. Це була чудова можливість інтегруватися, поділитися історіями та думками про виклики, з якими стикаються мігранти та біженці.

о. Андрій Залевський SVD

свята, яке було засновано 110 років тому — ред.] Під час недільної літургії ми зокрема гаряче молилися за мир в Україні та за всіх тих, хто через війну втратили свої домівки і шукають притулку за кордоном. Крім парафіян, на літургії були присутні директор Карітасу Білостоцької Архиепархії кс. Анджей Раткевич, волонтери та працівники Центру Допомоги Мігрантам і Біженцям.

Після літургії ми мали змогу насолоджуватися справжньою красою музики — діти, молодь та хор «Калина» під керівництвом п. Інни Добровольської подарували зворушливий концерт, який надовго залишиться в наших серцях. Кожна пісня була вираженням

- * * *
- Згідно звіту Міжнародного Комітету Порятунку (International Rescue Committee) за перший квартал 2024 року, в Європі перебували 5,9 млн біженців з України. Близько 80% з них, це жінки й діти. На березень 2024 р. в Польщі зареєстрованих було 952 106 біженців.
  - Дослідження підтверджують позитивний вплив біженців на економічну ситуацію в Польщі, в основному завдяки їх плавному переходу на місцевий ринок праці. На даний час в Польщі працевлаштовано від 225 000 до 350 000 українських біженців.

- Майже 55,2% опитуваних осіб (українських біженців) вказали на вищу освіту, 30,7% декларували технічну й професійну освіту.
- Дані показують, що найбільша група біженців є родом з Києва, що становить 16,2% опитаних, Харківська (14%) та Херсонська (11%) області відповідно. Біженців з Донецької області було — 8,8%, з Дніпропетровська — 8,3%. Найбільше нових надходжень (у 2023 році) було з Херсона (17%).
- Перед виїздом з України 42,1% опитаних були працевлаштовані. Деякі респонденти були самозайнятими особами. Другою за чисельністю групою були пенсіонерів (25%). Майже 15,4% опитаних зосереджені були на сімейних обов'язках. Тільки 1,8% опитаних були безробітними в Україні.

Основними пунктами призначення для біженців стали найбільші міста Польщі. GUS (Центральне статистичне управління) повідомило, що наразі у Варшаві проживає понад близько 100 тисяч українців-біженців. За нею йдуть: Вроцлав (44,5 тисячі), Краків (31 тисяч), Познань (26 тисяч), Гданськ (18 тисяч) і Лодзь (16 тисяч) — [В Білостоці проживає близько 5 тис. біженців].

З України до Польщі прибули діти та молодь, які продовжують навчання в Польщі. Наразі навчальні заклади країни відвідують 188 тисяч учнів — біженців з України. 37 тисяч з них — це діти, які відвідують дитячі садки. Переважна більшість учнів — це діти, які відвідують початкові школи — їх майже 100 тисяч. Найменша кількість, 21 тисяча біженців, навчається в початкових класах (статистика за вересень 2024 р.). (бт)

Буквар (азбука) Івана Федорова — 1574

450 літ тому у 1574 р. — у львівській друкарні Івана Федорова побачив світ «Буквар», пра-прадід сучасних підручників для наймолодших учнів, які починають навчання в перших класах початкових шкіл. Це давнє видання стало першою східнослов'янською книжкою для початкового навчання грамоти.

Назва підручника «Буквар» є чисто умовною, тому що це видання взагалі не має ні назви, ні титульного аркуша. Зараз після першої сторінки з абеткою маємо текст, що починається словами: «Сія азбука...». Так, за сучасною термінологією, це буквар, за давньою — «азбука», або граматики.

Як ця унікальна книга виглядає, сторінка за сторінкою, ми можемо подивитися відкриваючи сайт: <http://litopys.org.ua/fedorovych/bf.htm>

* * *

Книга не має ніякого заголовка, тому її називають ще й азбукою, і граматиною. Складена вона з п'яти восьмиаркушевих зошитів, а загалом налічує 80 сторінок. Полоса набору — 127,5×63 мм. На кожній сторінці не більше 15 рядків. Друк в один колір. Написаний буквар старослов'янською мовою. Деякі його сторінки прикрашені характерними для видань Івана Федорова заставками у вигляді рослинних орнаментів.

На першій сторінці вміщено 45 малих літер кирилиці. На другій — алфавіт,

що надрукований у зворотному порядку. Ймовірно, такий прийом повторення алфавіту допомагав кращому запам'ятовуванню.

В абетці використано літероскладальний метод навчання грамоти, успадкований від греків і римлян. Він передбачає заучування напам'ять складів. Спочатку йшли дволітерні поєднання з кожної голосної за алфавітом, потім ті ж склади з додаванням третьої літери.

Далі йдуть три розділи, що знайомлять учнів з елементами граматики: зразки відмінювання дієслів на кожен букву алфавіту, форми пасивного стану дієслова, відомості про наголоси. Іван Федоров сам ретельно підбирав матеріал.

Перша частина азбуки закінчується акровіршем. В алфавітному акровірші (або азбучній молитві) кожен рядок починається з певної літери і передає зміст

ДНѢ БѢДѢТЬ БѢШН ЛЮ
БВН . ПРІНМѢТЕ СІА СЛѢ
БѢВН . АА НОННѢХЪ ПН
СЛННХЪ БЛГОУГО ДНѢ СЪ
ВОЖДЕ СІНІЕ ПОТРЕДНІТН
СЛ ХЩѢ . АЩЕ БЛГОВѢН
БГЪ , БЛШНМН СЪТІМН
МОЛІТВАМН
АМННЬ .

ВІДРОСКОБНО ВЛВІВѢ ,
РОСКЪ . А . ФѢД .

однієї з релігійних істин. Якщо поглянути на лівий край рядків зверху вниз, то і вийде алфавіт. Так і Святе Письмо згадувалося, і алфавіт закріплювався.

Друга частина букваря цілком присвячена матеріалу для читання. Це не тільки молитви, а й уривки з притч Соломона і послань апостола Павла, які нібито дають поради батькам, вчителям і учням.

Титульного аркуша книжка також не має. На особу друкаря й місце видання вказує видавнича марка у нижній частині останньої сторінки. Вона складається з розташованих поруч гербів м. Львова і особистого герба

першодрукаря, облямованих однаковими прямокутними рамками. На щиті герба Івана Федорова розміщено літери І О А Н, під гербами є шрифтовий напис: «Видруковано во Львові року 1574».

Виїхавши зі Львова, Іван Федоров заснував друкарню у родовому маєтку

Пам'ятник І. Федорову у Львові.

воеводи князя Костянтина Острозького. І в 1578 році у місті Острозі друкується друге видання букваря Івана Федорова.

Похований на території монастиря св. Онуфрія Отців Василян у Львові (вул. Богдана Хмельницького 36).

Наталія Кручук, Музей М.
Острозького,

(фрагмент статті — «Львівський
буквар Івана Федорова — унікальна
пам'ятка»)

З'їзд парафіяльних лідерів у Мястку

— обмін досвідом та зміцнення спільноти

28 вересня 2024 року в Мястку відбувся з'їзд парафіяльних лідерів, організований греко-католицькою парафією Св. Володимира і Ольги. Цей захід зібрав представників з навколишніх парафій, які мали можливість обмінятися досвідом та обговорити важливі питання розвитку парафіяльного життя.

Зустріч розпочали Божественною Літургією, яку очолив Владика Володимир Ющак у співслужінній отців: о. Василя Мельниковича, адміністратора парафії, о. Ярослава Романа, о. Маріуша Дмитерка, о. Павла Почекайла, о. Михайла Плеця, о. Романа Захарчишина, о. Михайла Іванціва.

Далі учасники прослухали низку доповідей, які розглядали актуальні питання української громади в Польщі. Зокрема, говорили про роль українських лідерів у розвитку громади та відповідальність мирян за активне життя в парафії.

Першим хто виступив це був п. проф. Роман Дрозд з темою: «Українські лідери у Польщі, як чинник розвитку української громади. Історичний і сучасний контекст».

У своїй презентації п. Роман дуже докладно розповів хто такий «лідер», як бути лідером, які є завдання лідера, і яким має бути майбутній український лідер. Після доповіді миряни задавали питання та отримували відповіді.

Другим доповідачем була п. д-р Лідія Заблоцька-Житка з темою: «Я і спільнота Церкви». Як бути разом для себе та інших? У своїм виступі п. Лідія показала нам певні психологічні етапи які повинен пройти лідер як особистість щоби потім могли бути корисним спільноті і навпаки. Також розглянули різні види підтримки.

Опісля, з музичною паузою для всіх присутніх виступив хор «Оберіг» з Мястка, який гарно заспівав декілька українських народних пісень.

Після першої частини заходу був спільний обід.

По обіді ще з двома заключними доповідями виступили прот. д-р Руслан Марцішак та Владика Володимир Єпископ Вроцлавсько-Кošалінської Єпархії. У своїй доповіді, темою якої була: «Відповідальність мирян за парафіяльне життя і його розвиток» отець Руслан найперше нагадав всім нам, що Церква це спільнота яка йде до спасіння,

а пізніше розказав посилаючись на Парафіяльний правильник УГКЦ, які обов'язки мають виконувати миряни, щоб формувати цю спільноту.

І на закінчення зі словом виступив Владика Володимир, який говорив про актуальні справи Церкви і те, що кожен вірний має інтегруватися у спільноту і запрошувати інших до її творення.

На сам кінець Владика Володимир

Ева Сіделко-Палечни, голова ради міста пан Міхал Кіркера, представник Воеводи Сілезького, асистент депутата до Європарламенту Лукаш Кохута пані Зузанна Одживйолек, голова Об'єднання Українців у Польщі-Катовіце Ян Зрада, колишня в'язень табору Ірина Ковалик, яка сьогодні є визначною українською суспільно-культурною діячкою, а також консул Генераль-

Вшанування пам'яті українських жертв табору в Явожні.

подякував всім мирянам за присутність, доповідачам за доповіді, організаторам за всю підготовку до з'їзду та побажав всім щасливо повернутися до своїх домівок.

Вшанування пам'яті жертв Центрального табору праці у Явожні

21 вересня 2024 року у Явожні відбувся захід вшанування пам'яті жертв Центрального табору праці, присвячений 77-й річниці трагічних подій операції «Вісла». Організаторами заходу виступили Об'єднання Українців у Польщі-Катовіце та місцева парафія Української Греко-Католицької Церкви у місті Катовіце.

Церемонія розпочалася з Божественної Літургії, яку очолив Преосвященніший Владика Володимир Ющак, ординарій Вроцлавсько-Кošалінської Єпархії у співслужінні о. Шимона Янковського, о. Павла Добрянського, о. Мирона Михалишина, о. Василя Пастернака, о. Дмитра Федлюка та о. Романа Захарчишина.

На урочистостях були присутні як представники польської влади, так і численні представники української діаспори. Серед почесних гостей заходу були: секретар міста Явожно пані

ного Консульства України в Кракові пані Вікторія Стеценко. У заході взяли участь представники української громади та гості з різних куточків Польщі й України.

Після завершення поминальної па-нахиди учасники поклали квіти та вінки до пам'ятника жертвам табору. Цей символічний акт став знаком пошани та вдячності за збережену пам'ять про жертв трагедії.

Офіційну частину заходу завершила художня програма, яка продемонструвала силу української культури та зв'язок поколінь. Діти української школи з Білого Бору взяли активну участь у виступах, а солісти Міжнародного товариства «Конвалія» виконали низку українських пісень.

Організатори заходу висловили подяку всім, хто долучився до вшанування пам'яті, зокрема місцевій владі Явожно, яка протягом багатьох років активно співпрацює та допомагає у проведенні таких важливих ініціатив.

Цей захід є нагадуванням про трагічну сторінку історії українців у Польщі та про важливість збереження пам'яті про події операції «Вісла», щоб подібні трагедії ніколи не повторилися.

*редакція сайту
Вроцлавсько-Кošалінської Єпархії*

Соборчик для священників Перемисько-Варшавської Архиепархії

Із 7 по 10 жовтня 2024 р. відбувся черговий соборчик в рамках постійної формації для духовенства Перемисько-Варшавської Архиепархії. Вже традиційно зустрілися в реколекційному домі Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії у Перемишлі.

Цьогоріч перші два дні конференцій провадили ведучі: Голова Патріяршої комісії в справах евангелізації — вл. Йосафат Мошич, епарх Чернівецький, голова Комісії в справах евангелізації Івано-Франківської Архиепархії, медичний капелан о. Роман Терлецький та секретар Патріяршої комісії в справах евангелізації Олесь Колос.

На конференціях були порушені цікаві й значущі теми щодо нової евангелізації та як її впроваджувати в своє та парафіяльне життя. Конференції базувалися на досвіді і переживанні Бога як Друга і Люблячого Батька. Ведучі захоплювали священників проповідувати керигматично, тобто триматися певної схеми, яка допоможе нам краще передати оте Живе Боже Слово до сердець людей, щоб запалені цим словом хотіли змінюватись та наvertатись. Перш за все, маємо усвідомити, що Бог нас сильно любить, кожного з нас особисто, а не

масу. Для Бога кожен є важливий і неповторний. Наступним кроком є зрозуміння того, чим є гріх і, що кожен з нас є грішником. Тоді ми починаємо бачити, що єдиний хто може нам допомогти і спасти — це Ісус Христос, наш дорогий Спаситель. Тобто наше спасіння є тільки в Ньому. Опісля Господь запрошує нас до глибшої віри та навернення, переосмислення свого життя, як той «орел що оновлює свою юність». Ми також з великою радістю визнаємо, що Ісус Христос є наш Господь. Якщо будемо з великим завзяттям триматися цієї радісної схеми, то наше життя буде в Святому Дусі, тобто Він буде витати у нашому серці та підказувати, як правильно поступати та куди йти, щоб творити спільноту з Богом та людьми.

Мали ми також і практичні заняття з *Lectio Divina*, де Владика Йосафат розповів про три точки роздумування Святого Письма, яке можемо застосувати на парафії. Перший раз читаємо фрагмент і вибираємо, що нас вразило — це може бути слово або речення, тоді другий раз читаємо і кажемо що на нашу думку до нас хоче промовити Господь, а читаючи третій раз — що ми хочемо на ці слова відповісти,

наприклад за щось подякувати Богові, щось попросити чи перепросити. Також багато говорили про важливість спільнот у парафіяльному житті та роль парафіян і священників у ній. Отці з великим захопленням слухали та не помічали як скоро минали ці насичені програмою дні. Було багато питань та цікавих відповідей. Ведучі ділилися досвідом свого життя та як Бог діяв у їхньому житті. Щиро дякуємо цим дорогим апостолам Божої Любові за добрі науки та свідчення, де кожен щось для себе взяв.

У звітній частині соборчику с. Даниїла Шумна ССНДМ розказала нам про справи катехетичні у нашій архиепархії та представила нам результати анкети щодо катехизації, яку опрацював о. Дмитро Лавренюк. Ще раз запросила всіх на огляд релігійної дитячої творчості, який буде проходити 19 жовтня у Перемишлі та пригадала про біблійний конкурс по Євангелії св. Матея. Отець Ярослав Стороняк провів конференцію на тему: «Закон Камілька» яку опрацював разом з о. Ярославом Чухтою. Отець Віталій Бойко презентував новий сайт нашої архиепархії, розробку якого модерує. На завершення усіх доповідей та презентацій Архиепископ Євген мав слово про епархіяльні справи, привітання ювілятів.

о. Володимир Алфівіцький

Мандрівний філософ Григорій Сковорода

(Закінчення з 10 сторінки)

- Чисте небо не боїться блискавки та грому.
- Що швидко запалюється, те раптово гасне.
- Більше думай і тоді вирішуй.

Наукова Бібліотека ім. Михайла
Максимовича
Черкаського Національного Університету
імені Богдана Хмельницького

Григорій Сковорода
Бджола та шершень

— Скажи мені, Бджоло, чого ти така дурна? Чи знаєш ти, що плоди твоєї праці не стільки тобі самій, як людям корисні, а тобі часто і шкодять, приносячи замість нагороди смерть; однак не перестаєш через дурість свою збирати мед. Багато у вас голів, але всі безмозкі. Видно, що ви без пуття закохані в мед.

— Ти поважний дурень, пане раднику,— відповіла Бджола.— Мед любить їсти й ведмідь, а Шершень теж не проти того. І ми могли б по-злодійському добувати, як часом наша братія й робить, коли б ми лише їсти любили. Але нам незрівнянно більша радість збирати мед, аніж його споживати. До сього ми народжені і будемо такі, доки не помremo. А без сього жити, навіть купаючись у меду, для нас найлютіша мука.

Сила:

Шершень — се образ людей, котрі живуть крадіжкою чужого і народжені на те тільки, щоб їсти, пити і таке інше. А Бджола — се символ мудрої людини, яка у природженому ділі трудиться. Багато шершнів без пуття кажуть: нащо сей, до прикладу, студент учився, а нічого не має? Нащо, мовляв, учитися, коли не матимете достатку?.. Кажуть се незважаючи на слова Сіраха:

«Веселість серця — життя для людини» — і не тямлять, що природжене діло є для неї найсолідша втіха. Погляньте на життя блаженної природи і навчіться. Спитайте вашого хорта, коли він веселіший? — Тоді,— відповідь вам,— коли полюю зайця.— Коли заець смачніший? — Тоді,— відповідь мисливець, — коли добре за ним полюю.

Погляньте на kota, що сидить перед вами, коли він куражніший? Тоді, коли всю ніч бродить або сидить біля нори, хоча, зловивши, й не їсть миші. Замкни в достатку Бджолу, чи не помре з туги, в той час, коли можна їй літати по квітоносних лугах? Що гірше, ніж купатися в достатку і смертельно каратися без природженого діла? Немає гіршої муки, як хворіти думками, а хворіють думки, позбавляючись природженого діла. І немає більшої радості, аніж жити за покликанням. Солодка тут праця тілесна, терпіння тіла і сама смерть його тоді, бо душа, володарка людини, втішається природженим ділом.

Про початок літургійного року

(Закінчення з 5 сторінки)

А довокола особи Христа Господа і його Пресвятої Матері ми бачимо величний хор прославленої Церкви в небі, тобто всіх святих Старого й Нового Завіту. «Крім цього, в річний круг Церкви, — сказано в тому самому документі, вставила вона пам'ять мучеників й інших святих, що через різновидну Божу благодать дійшли до досконалости і, осягнувши вічне спасення, співають Богові в небі досконалу славу та за нас заступаються» (§ 104).

Свята Церква, як добра мати, пам'ятає в часі літургійного року і про своїх дітей, що відійшли до вічності і з волі Божої покують у чистилищі. Тому призначила окремі дні, що їх звано задушними, на моління і відправи за померлих. Укінці і воююча Церква присвячує в церковному році особливі періоди для своїх духовних подвигів, молитов, постів й покут. «Врешті Церква, — сказано в Конституції про Святу Літургію, — згідно з традиційним навчанням у різні часи року вдосконалює знання

своїх вірних побожними вправами духа й тіла, поученнями, моліннями, ділами покути й милосердя» (§ 105).

Отже, наш церковно-літургійний рік — це могутній гимн честі і слави Богові, у якому бере участь трояка Церква: прославлена в небі, яка воює на землі і страждає в чистилищі. У ньому найкраще виражена наша свята віра. Літургійний рік — це наче різнобарвна веселка, що єднає землю з небом, а нас самих просвічує, очищує, освячує і підносить до Бога.

Духовне значення літургійного року

У посланні наших владик і Верховного Архієпископа Кардинала Йосифа на закінчення Другого Ватиканського Собору 1965 р. читаємо: «Літургійний круг нашої Церкви є дуже багатий. Наш літургійний устав упродовж цілого року постійно демонструє своїм вірним таїнства життя, страстей, смерті і воскресення нашого Божественного Спасителя, величі Божого Материнства

й могутнього заступництва Пречистої Діви Марії, подвиги святих мужів і жінок, що своїм героїським наслідуванням Христа прославили Бога й увесь людський рід. Часи посту й утримання від гучних забав мають допомогти вірним більше панувати над собою та краще готуватися до таїнственої зустрічі з Христом у Пресвятій Євхаристії за життя і в день другого приходу Христа при кінці світу».

Наведені слова ясно свідчать, що наш літургійний рік — це наче велика духовна книга, яка практично вчить нас, як Бога любити, Йому служити, Його славити та як спасти свою душу. У ній сказано як про велику Божу любов і милосердя до нас, так і про строгу Божу справедливість. Ця духовна книга кожного дня спонукає нас до молитви, жертви й покути.

*«Усього створіння, Створителю, що у своїй власті установив часи й літа, — благослови, Господи, вінець літа
Твоєї доброти»
(Тропар Індикту)*

о. Юліян Катрій «Пізнай свій обряд»
(вибране)

Новий Кардинал УГКЦ

(Закінчення з 1 сторінки)

Патріярх Мирослав-Іван Любачівський (1914–2000), Патріярх Любомир Гузар (1933–2017).

В історії Католицької Церкви в Австралії було 7 кардиналів, останній з яких Кардинал Джордж Пелл відійшов до вічності у січні 2023 року.

Таким чином владика Микола Бичок стане шостим кардиналом в історії Української Греко-Католицької Церкви та восьмим кардиналом в історії Католицької Церкви в Австралії.

за: *Vatican news, synod.ugcc.org.ua*

* * *

Майбутній єпископ Миколай Бичок народився 13 лютого 1980 року у м. Тернопіль, в родині Петра і Ганни. Має молодшого брата Павла. У 1987–1997 роках навчався в середній школі № 14 м. Тернополя.

У липні 1997 року, на свято Верховних апостолів Петра і Павла, вступив до Згромадження Найсвятішого Ізбавителя. Перші обіти склав 19 серпня 1998 року в с. Кохавино (Львівська область).

У 1998–2001 роках навчався в Львові у Вищому Духовному Інституті ім. бл. Миколая Чарнецького. Впродовж 2001–2005 років навчався у семінарії оо. Редемптористів у Тухові (Польща). Захистив магістерську працю на тему: «Праця з молоддю в групах у греко-католицьких парафіях на Україні». Для владики це був доволі цікавий та пізнавальний досвід: «З 2001 по 2005 роки продовжив теологічні студії в семінарії редемптористів у м. Тухові (Польща). Для мене це був великий досвід монашого, та в подальшому, священничого служіння. Перевагою цієї семінарії було те, що 90 % викладачів були нашими співбратями. Ми мали можливість збагатитися свідченням наших отців, які були на місцях в різних куточках світу згадує Владика Бичок.

17 серпня 2003 року склав довічні обіти. 12 липня 2004 року преосвященний Владика Михайло Гринчишин, ЧНІ, уділив йому дияконські свячення в церкві свщмч. Йосафата у м. Львові. Березень–квітень 2005 року — дияконська практика на місійній станиці оо. Редемптористів у м. Бердянську

(Запорізька обл.). Священничі свячення монах Микола Бичок отримав з рук преосвященного Владика Ігоря Возньяка, ЧНІ, тодішнього єпарха Львівського, 3 травня 2005 року у м. Львові.

З 10 березня 2007 року призначений душпастирем молоді на парафії Матері Божої Неустанної Помочі в м. Івано-Франківську.

З 1 листопада 2008 року до 1 серпня 2010 року виконував служіння ігумена монастиря св. Йосифа та настоятеля храму Матері Божої Неустанної Помочі в м. Івано-Франківську.

Опісля був призначений економіком у Львівській Провінції Редемптористів у Львові, де служив до 30 грудня 2014 року. Також в цей час був провінційним дорадником Львівської Провінції Згромадження Найсвятішого Ізбавителя.

З 1 січня до 26 квітня 2015 року допомагав у монастирях в Львові та Івано-Франківську. Від 27 квітня 2015 року й аж до проголошення вибору його на єпископа отець Микола Бичок служив у м. Ньюарку (штат Нью-Джерсі, США).

15 січня 2020 року Папа Франциск призначив отця Миколу Бичка єпископом Мельбурнської єпархії святих апостолів Петра й Павла УГКЦ.

Синод Єпископів УГКЦ

У П О К О Ї В С Я В Б О З І Владика Василь Медвіт

У четвер, 12 вересня 2024 року, о 20:00 місцевого часу на 76-му році життя після тривалої хвороби упокоївся в Бозі єпископ-емерит Василь Медвіт. Владика відійшов у вічність в монастирі Отців Василіян у Варшаві.

Майбутній Владика Василій (хресне ім'я — Ігор) Медвіт народився 23 липня 1949 року у Перемишлі (Польща).

До Василіянського Чину вступив 26 грудня 1978 року, а відтак богословську освіту здобув у Римі.

31 травня 1984 року рукоположений на священника Папою Римським Іваном Павлом II.

Упродовж 1984–1986 рр. працював у Колегії св. Йосафата в Римі на посаді віце-ректора. Повернувшись до Польщі, у 1986–1989 рр. був душпастирем українських парафій Бань Мазурських і Круклянок.

4 січня 1989 року призначений протоігуменом Василіянської віцепровінції Покрови Пресвятої Богородиці у Польщі.

30 березня 1994 року номінований єпископом-помічником Львівської архієпархії УГКЦ і титулярним єпископом Адріане. 12 липня 1994 року у Львові в архикафедральному соборі Св. Юра відбулася єпископська хіротонія. Єпископські свячення отримав із рук Блаженнішого Мирослава-Івана, Кардинала Любачівського у співслужінні із митрополитом Перемишльким Іваном Мартиняком та єпископом Едмонтонським Мироном Дацюком.

Будучи єпископом-помічником Львівським, Владика Василій усі свої сили та енергію спрямував на духовні потреби молоді та екуменізму. Зокрема, з ініціативи владика та з підтримкою організації «Українська молодь — Христіві» у 1996 році на Львівщині був

організований екуменічний молодіжний табір, у роботі якого, окрім вищезгаданого Владика Василя, брали участь Митрополит Львівський і Сокальський

УПЦ КП Андрій Горак, Архимандрит Вірменської Апостольської Церкви в Україні Натан та єпископ Римо-Католицької Церкви Маркіян Трофим'як. Варто сказати, що основну фінансову підтримку цього табору взяв на себе єпископ Фрайзінгу (Німеччина).

Наприкінці 1996 року Апостольський Престол призначив Владика Василя

Апостольським Візитатором для вірних УГКЦ в Казахстані та Середній Азії.

4 грудня 1997 року Синод Єпископів УГКЦ призначив його екзархом Києво-Вишгородського екзархату з осідком у м. Києві. За майже дворічний термін свого служіння Преосвященний Василій разом із своїм протодіяконом Михайлом Продиусом об'їздив майже усі греко-католицькі громади і парафії. Продовжуючи свою екуменічну діяльність, Владика Василій у м. Донецьку зустрічався із єпископом УПЦ КП Преосвященним Юрієм.

У 2001–2005 роках також здійснював служіння Секретаря Синоду Єпископів УГКЦ.

У 2005 році після перенесення осідку Глави УГКЦ до Києва, Блаженніший Любомир Гузар, за згодою Синоду Єпископів, призначив Владика Василя своїм єпископом-помічником (єпископом Курії Верховного Архієпископа).

17 березня 2009 року призначений єпископом-помічником Донецько-Харківського екзархату УГКЦ. «Я завжди хотів здійснювати своє єпископське служіння на теренах Східної України. Тому, коли після мого лікування, з Божої допомоги, я зміг повернутися до повноцінного служіння, то просив наш Синод призначити мені завдання саме

у цій частині України», — так для Департаменту інформації УГКЦ прокоментував своє призначення Владика Василя.

25 жовтня 2013 року, згідно з кан. 210 Кодексу Канонів Східних Церков, прийнято зречення з уряду.

У проповіді під час Божественної Літургії в день похорону (18 вересня 2024 р.) Владика Василя Медвіта, над домовиною покійного, ординарій Вроцлавсько-Кošалінської Єпархії Владика Володимир Ющак ЧСВВ, між іншими, відзначив:

«...Він був чутливий на голос Божого покликання і старався бути йому вірним. Почувався відповідальним за прийняті обов'язки. Був ініціатором багатьох цінних для нашої Церкви діл. Вмів також зорганізувати довкола себе групу людей, з якими вдавалося йому виконувати доручені, навіть найважчі, завдання.

Владика Василь був тільки людиною. Мав свої слабості. Але був теж людиною з великою покорою, терпеливістю та людиною сильною у терпінні, особливо в останньому періоді його життя, коли був практично прикований до ліжка та повністю залежний від інших осіб. Не було однак чути з його боку жодного нарікання, бунту, чи спротиву.

Він, як людина, як єпископ, відійшов вже до історії. На офіційному сайті Синоду Єпископів УГКЦ, його профіль перенесено вже до частини: **Усопші єпископи**. Але по ньому залишаються його діла, які виконав, які ініціював та які виконувалися під його проводом. Навіть коли люди забудуть про їхнього автора, самі згадані скоріше мною діла і досягнення будуть давати свідоцтво про Владика Василя.

Я переконаний, що сьогодні Владика Василь хотів би подякувати всім особам, які зустрів на дорозі свого життя та які його підтримували й допомагали йому. Тут повинні знайтися найближчі його співпрацівники, з його секретаркою панею Іриною, з його водіями, архиєрейською прислугою, з духовенством, монашеством, з мирянами — спеціалістами в різних ділянках. Тут потрібно згадати теж владик, які його розуміли, підтримували, допомагали...».

БЛАГОВІСТ — суспільно-релігійний бюлетень. Видає Українська Греко-Католицька Церква у Польщі. Редакція працює на громадських засадах. Редагує колегія: **Владика Аркадій Трохановський, о. митрат Богдан Панчак, о. Микола Костецький** — координатор від Перемишльсько-Варшавської архієпархії, **о. Євген Сухий** — координатор від Вроцлавсько-Кошалінської єпархії. Відповідальний редактор **Богдан Тхір (бт). Аркадій Стопа** — технічні консультації. *Погляди авторів публікацій не завжди сходяться з точкою зору редакції. В оправданих випадках застерігаємо собі право виправляти і скорочувати авторські тексти.*

Kuria bp, ul. Biskupa Jana Śnigurskiego 2A, 37-700 **Przemyśl**, tel/fax 16 678-78-68, e-mail: kuria@przemyslgr.opoka.org.pl; **Kuria bp**, Pl. Nankiera 15a, 50-140 **Wrocław**, tel./fax 71 343-94-77; fax 71 343-94-67, e-mail: konsystoria@wro-gda.opoka.org.pl; **Kuria bp**, ul. Lubelska 12, 10-405 **Olsztyn**, tel: 89 539 60 48, e-mail: eparchia.kontakt@gmail.com

Adres redakcji: BŁAHOWIST; ul. Kościuszki 28/3, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 89 761-04-21, e-mail: blahowist@poczta.onet.pl, konto: Bank Spółdzielczy w Górowie Ił, Nr 08 8855 0004 2003 0006 3515 0001